

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 vtrum in tactibus, & osculis, & alijs huiusmodi illecebris constat
peccatum mortale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](#)

actum. Nam si malum humanæ vite sumatur, ut conforme rectæ rationi, puta, ut poena debita ab eo qui potest talen pœnam infligere, sic actus contra bonum humanæ vite est bonus, & vi patet quid index interferat latronem. Si vero consideratur, ut disforme rationi, puta, ut illatum abique rationabili causa autoritate &c. sic reddit actum malum.

Habeb ex-
profic in il-
de honesta-
e maliaria,
cap. 5. ante
miserum, to-
mo 9.
Lib. 2. cap.
29. circa R-
egni.

Et quia bono humanæ vite, ut obiectum est actus venerei, debetur quid est intentum ab eo secundum se, consequens est, qd omnem actum uenerem defluitum tali ordine reddit malum, ac p hoc reddit actu fornicationis.

¶ Ad quintum negatur secunda pars antecedentis: quoniam fornicatio per se, & ex intentione operis intendit documentum prolis,

quamvis non ex intentione operantis, quia est actus deflitus debito ordine ad bonum prolis.

¶ Ad sextum negatur secunda pars antecedentis, loquendo per se: quoniam cū fornicatione nō stat p se educatio & instruacio debita prolis. Loquenda autem in antecedente p accidens, neganda est consequentia, quia ex his quæ sunt per accidens, non variatur substantialis gravitas criminis.

¶ Ad septimum negatur consequentia: quoniam bonū quo quantum in se est, priuata fornicatio, est maius quam bonum quo priuat furtum, quanto educatio & instruacio major est

exterioribus bonis, que sunt subiacent. Granitas enim substantialis peccatorum, de qua agitur, penatur ex obiecto per se, & non ex circumstantiis vultatis, aut damni adjuncti.

¶ Ad octauum dicuntur, quod ut lape dictum & probatum est, fornicatio directe & per se ex parte operis intendit ad malum educationis, & instructionis quamvis possit effectus impediri, quod nō aufer malitiam suam actu: & ideo tam ratio, quam conclusio authoris stat solida. Et tu hinc bene nota, qd peccata carnis dicuntur minoris culpæ non respetu peccatorum, quibus proximus offenditur in bonis exterioribus, sed respetu spirituum peccatorum.

¶ Super Questionis centesimoquatuor etiam quartam

In articulo 4. eiusdem 1:4. q. dubia duo difficultissima occurunt. Alterum de intentione authoris: quid s. intelligat author nomine oculi, tactus, amplexus &c. libidinosi politi inter pecata mortalia. Alterum de veritate dubius hucus, An. oculum sic libidinorum causa delectationis sensibilis, quae in oculo sentitur sifendo ibi sit peccatum mortale. Est autem primum dubium ratio, quia oculum, amplexus, & tactus, cùpliciter possunt dici libidinosa. Primum, ex intentione ordinantis hæc ad opus malum, vel morosam delectationem operis malitiae, fornicationis, adulterij &c. & sic non est dubium quin sint peccata mortalia quæcumque ad hoc ordinantur. Alio modo ex intentione ordinantis hæc ad solam delectationem, quae in istis actibus sentitur. Confat enim oculum sic facta, infra latitudinem libidinorum claudit, quoniam delectatio ista est delectatio secundum tactum infra latitudinem venereorum: unde & materia impudicitie ponitur. Sed tamen finit libidinosa mortaliter, de quibus author in litera loquitur,

non constat. Apparet autem ex tribus in ista non intendit: aut hoc nisi ordinata est ex parte operis, & ex parte intentionis, & ex parte voluntatis.

¶ Cuiusmodi est, qd index potest potentia hominis: & secundum hoc etiam homicidium est gratius quam fornicatio, & omnes luxurias species, tamquam magis bono specie humanæ repugnans. Bonum etiam diuinum est manus bono specie humanæ: & ideo etiam peccata, quæ sunt contra Deum, sunt maiora. Nec fornicatio est directe peccatum in Deum, quasi fornicator, Dei offensam intendit: sed ex consequenti sicut & omnia peccata mortalia. Sicut enim membra corporis nostri, finit membra Christi, ita etiam & spiritus noster est unum cum Christo, secundum illud 1. ad Corint. 6. Qui adhaeret Deo, unus spiritus est. Unde etiam peccata ritualia sunt magis contra Christum, quam fornicatio.

H ARTICULVS. IIII.

Vtrum in tactibus, & osculis, confiteatur peccatum mortale.

AD QUARTVM sic procedit. Videut quod in tactibus & osculis non confitatur peccatum mortale. Apostolus enim ad Ephesios 5. dicit. Fornicatio sit grauiissimum peccatum, quia ratio in homine præualeat corpori: unde si sit peccatum magis repugnat ratione, grauius erit.

AD TERTIVM dicendum, quid est peccatum fornicationis.

¶ Peccatum fornicationis est contra bonū speciei humanæ, in quantum impedit generationem singulari virtutis hominis nascitur. Magis autem pertingit ad rationem speciei qui actu iā participat spe-

I minatur, cum radetur qd oculi libidinosa.

¶ S. ecclasi vero dubius ratio est. Primum, qd in matrimonio, qd nō est mortale, & attributum est & contra aquæ. Tum primum, qd non delectatio pia consequens, alioquin restaret peccari mortale. Tum secundum, qd in matrimonio ad primum, Apostolus non reputat nisi oralia: quia non habent nomen peccati, nisi finis quo ordinatur ad primum. Tunc dicitur &c. Contra n. qd sitens in illi delictetur in fornicatione &c. Tum tertius, qd in Mat. 5. allata in litera, Qui videtur modum can. & in m. quia ut patet, locum de maledictione. Nec allata authoris Cyriacus, tunc impudicitiam virginum, quæ deinceps nubiliorum le virgines dicebant. Tunc dicitur, qd non continentur non per existimationem causam, & seculorum, qd signa propria. Tum quartus, qd in litera, Contentus in delectationem peccata mortale, ergo si oculi, tactus, & amplexus sentiunt, ipsa erant mortalia peccata. In litera, quia oculi, & limbæ, ut sicut in delectatione ad actum & delectationem cors, & membra, hoc possunt habere proprias colorib[us] sentientia in actu, qd in delectationem, & non coitionem, autem est, qd ad Gal. 5. ponitur impudicitia.

¶ Ad cunctum hanc finit tractationem, & scientiam, qd oculi, tactus, & amplexus.

lectabili quædam sūm sensum tactus, sūm suam naturā actus circumstantes cotim. De amplexu quidem & contactu, patet manifestè de oculis autem eadē apud omnes est ratio, & animalia alia, & communis, ut puto, hominum veneris actibus vacuantur inclinatio, seu vñus testatur, & superius in artic. i. huius q.

author hoc dixit: &

ratione probabantur, quia natura directe hos actus ordinant ad concubitus, & idem posuit in eis delectationem. Hac autem propositio, si iungatur illi vñuerat regule, i. Circumstatiæ actus, ut circunstantes sunt, habent idem motuum, seu obiectum moraliter, qd haber actus quæ circumstant. Et hæc non erat probatio, quoniam non aliter esset eiudicata. Ex his diuibus propositionibus sequitur manifestè, qd oculi, tactus, & amplexus, quatenus delectabili quæda sit

in tactu, ad vñ & candè delectationis specie spectat, ad quam spectat delectatio cōsequens coitum, quæ circumstant, si adessent. Et hinc manifestè sequitur, qd oculi, & humulmodi cum vxore ad concubitus matrimonialis delectationem, cum soluta ad fornicationem delectationem, cum confanguinitate ad incertam delectationem spectat. Et propterea cum vxore non sunt peccata mortalia, cum alijs autem sunt mortalia peccata. Et quoniam huic rationi potest responderi dicendo, qd habet locum in oculis, qd sunt circumstantes coitus, non aut è quando non sunt circumstantes, sed cum, fed secundum fæ, ut de ipsis nunc est quæsto, oportet hoc excludere. Et primò excluditur per hoc, qd in prima propositione assumptum est, qd amplexus, & huicmodi quatenus sunt delectabili in tactu, sūm sūm naturam circumstantes coitus.

Ex hoc enim sequitur, qd sine circumstante actu coitus, sūm non, hæc habent natura, qd ab initio vel malitia morale non spectant, nisi vt circumstante, ex quo sunt secundū sūm tactus circumstantes. Et si hæc non sunt bona, vel mala moraliter, nisi vt circumstante, oportet qd eiudicatur malitia, vel malitia sūm secundū fæ, & vt circumstante actu coitus, quod est intemum. Excluditur secundo per hoc, qd actus isti, quatenus secundū tactum delectabili sunt, directe & per se ordinant sūm a natura ad concubitum, ut in alijs animalibus natura testatur. Ac per hoc quando sūm in quantum secundum tactum delectabiles, si ordinantur ad cōcupitum, vel illius delectationem ex intentione operantis consumat perfectionem sui ordinis acquirunt. Si vero ex intentione operantis ab ordine ad concubitum, & illius delectationem retrahantur, ex quo tñ conferuntur eis secundum illud ex quo quantum in se est, ordinantur, & ceterè ad concubitum, vel illius delectatione, sūm qd sunt delectabiles secundum tactum, licet non consentiant in plim ordinare ad concubitum, vel illius delectationem, redeūt ad naturam sūm specie: quoniam non referunt hos actus, ut delectabiles ad sūm, quantum in se est, finem, non auferunt illius propriam speciem, quia propriam speciem habent ex hoc, qd secundum se ordinant ad talen finem, & non ex hoc, quod ab operante ordinant ad talen finem, sicut de seminatione humana superius dictum est, qd non ex fine operantis, sed ex fine operis secundum fæ. Qod autem hæc fit doctrina authoris hoc in loco, manifestatur. Primo ex hoc, quod distinguunt oculi, & hæci in duo genera, s. secundū fæ, & libidinosa, que cetera mortalia. Constat autem quod actus isti quatenus delectabiles secundum tactum, sunt libidinosi, sūm quia ipse coniugalis concubitus si fiat delectationis causa, libidinosis dicitur, ut etiam in calce 2. artic. huius q. habes: tum quia cōscientia remoribus ac stimulis vnum, quemque his irretrum sollicitat, vt reum, & non irretrum arcit, vt peccatum vñeretur hac ingeneris; tum quia agere hæc ob delectationem vñerent per sona coram alijs, ipsam talium actuum impudiciorum suo pudore atterentes. Cuius signum est, quod coniuges inter quos præsumunt, qd delectationis causa hæc exercitantes sibi ab humulmodi actibus coram alijs. Secundò, patet ex ipso proposito litera, qui nil omnino valeret sine hac propositione. Oculi &c. propter delectationem ordinantur ad delectationem concubitus. Nam in litera fit ista maior, Confensus in delectatione fornicationis &c. est peccatum mortale, & subsumitur in causulis. s. Ita ideo cū oculi, & amplexus humulmodi propter

delectationem hæci sunt, cōsequens est, qd sunt peccata mortalia. In qua propositione cauili, nisi includit illa minor. Oculi &c. propter delectationem ordinantur ad delectationem concubitus, nullus sensus sūm planam litera expositionem haberetur. Dicendo namque, Et ideo cum ista hanc propter delectationem hæci, i.

concubitus antedicti, aperte supponit

ista ordinari ad delectationem concubitus, ut ad finem, & confirmatur ex eo, quod statim subiungitur. Et si solum dicuntur libidinosa. Cōstat enim hoc nō esse verum nisi comprehendat hæc, vt finis quæcumque delectabili sūm tactum, quoniam sic patrata cōfata claudit sub libidinosis. Ad intelligendum autem plane literam facta, qd oculi &c. dupliciter sumuntur. Primo absoluere, & si nō significant aliquid inordinatum, & propterea possunt licet feri in

signum benevolentiae iuxta patria confutenduntur, vel in signum pacis, &c. & sic sumptu exclusiuntur in litera ab his, que sunt mortalia, seu peccata mortalia ex sua specie. Alio modo sumuntur, ut sunt delectabili secundū tactu, & sic ruris nō importat aliquid inordinatum, sicut nec concubitus humanus importat aliquid inordinatum, sed important actus lecum, ut natus ad ordinatos ad concubitum, & propriea sequuntur in bonitate & malitia concubitum, & illius delectationem. Et propterea sicut concubitus, si sit ex libidine, sūm peccatum, & si ex libidine mortali, puta, cum non sit mortali, ita huicmodi actus, si sunt ex libidine, sunt peccata. & si ex libidine mortali, puta, cum non sit, sunt mortalia. Et sicut concubitus ex hoc, quod sit principaliter propter delectationem, si ex libidine, ita huicmodi actus cum sunt propter delectationem principaliter, sunt ex libidine. Dixi autem principaliter, propter oculi coniugatorum, quia secundum naturam ad concubitum, si illius delectationem ordinantur, quoniam talia facta nullum habent peccatum, sicut nec concubitus delectabilis corundem peccati aliquod est. Oportet igitur actus illos, ut delectabiles secundū tactu, ex causa reddit inordinatos, ex fine, & cū finis sit duplex, s. operantis, & operis, de fine operis est hic fermio, ita, s. finis ista ut delectabili, quantum in se est, ordinantur ad finem mortalem, sunt mortalia: cum ad ueniam, uenialia. & propterea author oculi, & humulmodi inter peccata mortalia ex sua causa finali collocavit. Et lice exemplum dederit de causa finali ex parte operantis in elemosyna propter harrefactum, subiungit tamen in propositione de causa finali quodammodo ex parte operantis, & quodammodo ex parte operis. Nam delectatio concubitus, si referatur ad oculum &c. absolute, sic est finis ex parte operantis: sed si referatur ad actus illos, ut delectabiles secundum sensum tactus, sic est finis ex parte operis. & primum quidem insinuat author ex exemplo dato. Secundum autem ex processu subiuncto, in quo clauditur quod per operationem horum actuum claudit in se coniugium, aut in actum concubitus, aut in illius delectationem, cuius contentus in delectationem horum actuum, est contentus in id quod secundum se ordinatur in concubitu, vel illius delectatione. Et si cū ista ordinantur secundum se ad concubitu mortale, sūm illius delectatione, sunt peccata mortalia, & sic uocatur fieri ex libidine: & sub his subsumas, qd actus illi, ut sūm tactu delectabiles, cum non sunt ordinantur sūm se ad fornicationem, uel eius delectationem: cum confanguinea, ad incestum, & sic de alijs, consequens est, quod ista sic facta sunt peccata mortalia. Hic mihi uidetur planus litera sensus concordans cum uerbis authoris alibi, i. in q. 15, de malo, ar. 20, ad ultimum. Vbi respondendo ad argumentum quod in hoc articulo ponitur primo loco, i. ex authoritate Apostoli ad Ephes. 5, non replicantur inter mortalia turpitudinem, dicitur qd oculi, amplexus, & tactus quia nō sunt secundum suam speciem mortalia, sed solum sūm quod consequuntur ad cōfensum in actum, vel delectationem fornicationis, ideo &c. & explicando dicitur, qd hæc inquantum ordinantur in actum fornicationis, consequuntur cōfensum in fornicationem: inquantum uero ordinantur in solam delectationem, consequuntur cōfensum in delectationem, qui est peccatum mortale: & ideo utroque modo sunt peccata mortalia. Ex quibus appetit, quod cōfensus in solam delectationem oculorum, tactum &c. cum soluta, in-

cludit

E

Et si cū ista ordinantur secundum se ad concubitu mortale, sūm illius delectatione, sunt peccata mortalia, & sic uocatur fieri ex libidine: & sub his subsumas, qd actus illi, ut sūm tactu delectabiles, cum non sunt ordinantur sūm se ad fornicationem, uel eius delectationem: cum confanguinea, ad incestum, & sic de alijs, consequens est, quod ista sic facta sunt peccata mortalia. Hic mihi uidetur planus litera sensus concordans cum uerbis authoris alibi, i. in q. 15, de malo, ar. 20, ad ultimum. Vbi respondendo ad argumentum quod in hoc articulo ponitur primo loco, i. ex authoritate Apostoli ad Ephes. 5, non replicantur inter mortalia turpitudinem, dicitur qd oculi, amplexus, & tactus quia nō sunt secundum suam speciem mortalia, sed solum sūm quod consequuntur ad cōfensum in actum, vel delectationem fornicationis, ideo &c. & explicando dicitur, qd hæc inquantum ordinantur in actum fornicationis, consequuntur cōfensum in fornicationem: inquantum uero ordinantur in solam delectationem, consequuntur cōfensum in delectationem, qui est peccatum mortale: & ideo utroque modo sunt peccata mortalia. Ex quibus appetit, quod cōfensus in solam delectationem oculorum, tactum &c. cum soluta, in-

QVAEST. CLIII.

eludit consensum in delectationem venereum cum soluta, quam
 delectationem conflat esse delectationem consequentem actum
 fornicationis, & ideo esse peccatum mortale.
 ¶ Ad primum ergo dubium dicitur, quod intentio authoris est, q
 oculis, amplexus &c, quatenus hunc propter solam delectatio
 nem tactus cum non
 sua, sunt peccata
 mortalia, qua consen
 sus in tali dele
 cationem, est co
 fus in delectatione
 fornicationis, qu
 uis non in opus. Et
 cu primò obijicitur,
 q author non appellat libidinosa, nisi
 que ab exercente or
 dinantur ad concu
 bitum illicitum, vel
 eius delectationem;
 dicitur primò, quod
 hoc est fallitum: qua
 sufficit, quod ex na
 tura operis ordinantur
 ad aliquod hor
 rum. Dicitur secund
 o, q liceat ab ex
 ercente haec posse au
 fferri relatio ad con
 cubitum, & futuram
 illius delectationem in executione: non tamen potest auferri, quin
 ipsa qua tunc consequitur delectatio, sit inchoatio sine pars illius,
 & hoc modo per se ordinata ad illam, ut initium seu pars illius, &
 eiudem moris cum illa: & propterea consentiendo in delecta
 tionem horum actuum, consentit in delectationem concubitus. Si enim
 consentiantur in delectationem fornicationis cogitate pec
 cat mortaliter, quando magis consentiantur in delectationem forni
 cationis inchoata, vel rectius loquendo, in delectationem, que est
 principium, aut pars delectationis fornicariæ, peccat mortaliter?
 & sic ut est ex parte operantis ex ipso, q oculum, amplexus &c.
 factum cum soluta propter solam delectationem, ordinari ipsa in de
 lectationem fornicationis, qui ordinat ipsa, ut in principio, aut
 parte illius. Et confirmatur, quia non potest aliud intelligi, q
 oculis, amplexus, & huiusmodi, sicut aliisque voluntate concubiti
 propter delectationem illius, nisi quia ipsa delectatio in offend
 is &c, est aliquid illius delectationis. Ex quo enim ponitur, q ille
 non intendit cotulum, & consequenter delectationem, quia cum
 consequitur, cum illa non habetur nisi cogitatione sine actu, non
 refat aliud modus quo oscula, & huiusmodi sicut ab aliquo volun
 tate actu propter delectationem mortalem, ut propter finem,
 nisi quia consensum in delectationem ipsorum oscularum &c,
 includit consensum in delectationem concubitus, sive hoc, ut finis
 includatur in initio sive ut totum successum in parte sua, sive
 quoq alio modo. Parvi liquide refer quoq modo hoc
 si: fat est, quod delectatio illosnam actuum est eiudem rationis
 cum delectatione concubitus. Et propterea consensum in de
 lectationem horum, etiam abique intentione alia, est consensum in de
 lectationem concubitus: & sic oscula, & huiusmodi, propter de
 lectationem solam cum non sua, continetur sub ordinatis ab
 exercente ad delectationem mortalem, &c.
 ¶ Ad obiectiōnēm vero secundam dicitur, quod in litera non di
 citur, quod cū ita fuit propter delectationem huiusmodi: sed
 dicuntur, Sed cū fiant. Conflat autem, q inter hæc magna est dif
 ferētia, quia si diceres, cū fiant, distinguere quod quandoque
 fierint propter delectationē huiusmodi, & quādūque no. Dicendo,
 cū fiat, affirmat, q fuit propter huiusmodi delectationem.
 ¶ Ad tertiam autem obiectiōnēm dicitur, quod alid est dicere,
 oscula, amplexus &c, sunt mortalia peccata ex suo genere: &
 alid est dicere, oscula propter delectationem cum non sua fuit
 ex suo genere mortalia peccata. In litera negatur primum, &
 probatur secundum, quod coincidit cum hoc, scilicet quod oscula
 la libidinosa, sive ex libidine sunt mortalia.
 ¶ Ad obiectiōnēm quoque in oppositum, quia non vñqueaque
 claudit venam, iam pater quid dicendum, quod scilicet loquendo
 de oculis &c, abiōlute, sic ex sola intentione operantis sunt ma
 litia. Loquendo autem de oculis causa delectationis, sic ex fine
 operis, scilicet ex concubitis illiciti delectationis, quam includunt,
 sunt mortalia, & propterea opus fuit labore quæfionis.
 ¶ Ad secundum autem dubium tam patet ex dictis respondio, q
 scilicet oscula, amplexus, & tactus cum non sua, in sola delectatione
 sistendo sunt peccata mortalia. Et ad primā Martini obiectiōnē
 dicitur, q declaratio ista prohibita simul integrigatur cum
 proibitione delectationis illiciti cotius, quoniam entitatis no*m*is est
 cum illa, vñpote illius ē naturam circumstantias initium, pars

ARTIC. III.

F Ad secundum dicitur, quod ambobus sub
 quia loquitur de oculis & capitulo, Et non
 sunt peccata mortalia, qd sunt alteras species
 mortalia, fornicatio, immunditia, & simili
 tis itis intelligitur replicata imprudentia
 tem, aut rationabilem caulan. Alio modo,
 dicitur aliquid esse
 peccatum mortale ex sua causa,
 sicut ille qui dat elemosynam, ut
 aliquem inducat ad hereticum, mo
 taliter peccat propter intentionem
 corruptam. Dicitur est autem p
 id, qd cōfensus in delectatione
 peccati mortalis, est peccatum
 morale, & non solum cōfensus
 in actu. Et ideo cum forni
 catio sit peccatum mortale, & mul
 to magis alia luxuria species, con
 sequens est, qd cōfensus in de
 lectatione talis peccati sit peccatum
 mortale, & non solum contentus
 in actu: & ideo cum oscula, &
 amplexus huiusmodi propter de
 lectionem

F Ad quantum videtur, quod conficitur: quoniam in litera addim̄y iunctu
 Et ideo cum oscula, & amplexus huiusmodi
 illegitimas, inter eas non species locutio
 nes huiusmodi, scilicet illicem consenser
 tra optimo valer.

F Ad quantum, quam ego addim̄y, auctor
 sive antiquitas actum fornicationis, secundum suam cōfusione, huius
 in delectationem inchoatus, quia cōfusio
 nis contentus cibitos a consenser
 vel opus: sed, vñdictum est, cōfusio
 nis contentus a cibito ad cibos
 delectationem, est cōfusio in delecta
 tionem.

H In respondō ad secundum cibos eti
 lēctu[m] mortalia et peccatum mortale, i[n] tenuis
 generationis humana directe, sed q[uod] prole scilicet
 ob cibis, ex quo procedit cibos, a cibis
 fornicatio, adulterio, &c. Delectatio
 ne legum naturam fornicationis &c, soluta
 quitur natura adulteri, &c, qui hanc per
 recti specie[re]nt, et proprie[re]t, ea fieri possi
 spetiat ab species luxuriæ, que sunt conser
 delectatio in osculis, amplexibus, &c, et
 bonum humanum, qui tam rediutor
 irt species, que sunt contra bonum humanum
 mortale, huc species ad quam species deri
 tis radix speciem luxuriæ (ante omnia
 dicitur homines viriliter cibos consumere
 ex libidine, & ex libidine procedit delecta
 tionem cibos, & delectatio cibos, ex
 delectationem &c.) Ideo auctor ex
 cibos luxurie reddit rationem, quare habitu
 carū mortale. Et similiter est ac[ce]p[er]t de delecta
 tione pro cibis mortali peccati quis aspirat
 quippe verba huiusmodi e[st] mortalis. Et de
 etationes mortali, quia oscula, &c, scilicet
 oscula mortali. Ex quibus patet q[uod] non
 propter delectationem, sed etiam fractio
 n[er]e, excludatur mortali peccato, et illius de
 cibibutu[m] comingalem, & illius delectatione
 cibidos non circundant corriguntur, q[uod] nolunt vñpote progrexi. Nec osula ipsa geni
 tum est aliquid expectare beneficiorum m
 agalem, quoniam hoc per accidentem fieri pos
 set: sed ipsous de futuro obtinet, q[uod] alio modo
 autem q[uod] fuit ipsoum huiusmodi cibos, et
 huiusmodi et cibis, nō ha[bit]at iō credere pro
 admōnum concilium est, vñdictum possi
 rux illud Ang. Nē vñlē habet materia
 sp[irit]ans ipsous dicitur: i[n] cibela vñdictum
 ter cibdem, secundū indigentiam cibos em
 tur. Et nisi vñ huiusmodi inchoatus pa
 ne ad promissas multis excedere, q[uod] si
 de finito propter delectationem

asculis autem & amplexibus inter eos ad benevolentia & familiariatis signa, non loquor, quia licita proculdubio sunt, exculpantur sponda credens sponsum benevolentia causa ea facere, que turque sponda admittit fieri pro benevolentia. Secus autem de tactibus impudicis, quos non oportet exprimere. Habet quoque ex his quod tactus qui in choreis levita est causa fuit, ut cum mens dixit, mulier non fuit interrogata, huiusmodi, et non delectationis illius, que ex tactu est quam diximus ex libidinosa appetitu causam, non sunt peccata mortalia.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd Apost. ideo non relumit illa tria, quae non habent nomen peccati nisi secundum quod ordinantur ad praecedentia.

AD SECUNDVM Dicendum, qd oscula & tactus, quamvis secundum se non impidiunt bonum prolixi humanae, procedunt tam ex libidine, quae est radix huiusmodi impedimenti: & ex hoc ha-bet rationem peccata mortalis.

AD TERTIVM. Dicendum, qd ratio illa concludit, quod huiusmodi non sunt peccata secundum suam speciem.

ARTICVLVS V.

Vtrum pollutio nocturna sit peccatum.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur, quod nocturna pollutio sit peccatum. Meritum enim, & demeritum habent fieri circa idem: sed dormiens potest meriti, sicut patet de Salomone, qui dormiens a Domino donum sapientiae impremitur, ut dicitur 3. Reg. 3. & 2. Paralip. ergo in dormiendo potest aliquis demereri. & ita videtur quod nocturna pollutio sit peccatum.

T2. Pret. Quicunque habet usum rationis potest peccare, sed in dormiendo aliquis habet usum rationis quia frequenter aliquis in somnis recinatur, & precligit unum alteri, contentiens, vel dissidentis. ergo in dormiendo potest aliquis peccare. Et ita pro somnium nocturna pollutio non impeditur quin sit peccatum, cum ex genere actus sit peccatum.

T3. Pret. Frustra increpat, & in struit qui non potest uti, vel agere secundum rationem, vel corpori plici differentia, quidem sunt tamquam ex suo genere uenerei, ut tactus pudendorum, oscula furtiva, & si quid est eiusmodi: quidam sunt non solum ex suo genere non uenerei, sed licet eorum omnibus ut tactus manus, oscula obuiantis, fin patrum rem, confessio confanguineorum, & huiusmodi. Inter quos haec est differentia, quando utriusque fuit ex libidine ab altero tantum, quod primi tactus deformitatem suam in exteriori actu manife-stant, ac per hoc tamquam mali ex suo genere celerit. Secundi autem tactus nullam in actu exteriori deformitatem ostendit, sed foli sciens haec fieri ex libidinosa intentione nouit de formitatem eorum. & ideo tamquam non mali ex genere celerit. Ex hac autem differentia ostendit, qd mulier primos tactus nul-lo potest sustinere debet, quia cumque fecero fiant, alii non discernentibus, sicut nec sustinere debet qd ille in aliqua corporis

parte, etiam sic secreto, abutatur ea, sed debet omnino se subtrahere & si aliud non posset, cum Sathan clamare. Vnde scriptum est, quod uirgo in ciuitate oppressa, rea est mortis, quia non clamauit, cum posset se clamore tueri. Nihil, naliud effet non subtrahere re ab illis actibus exterius impudicis, quam malle illos, quam

recedere, seu clamare

rationem: sed homo in somnis

instruitur a Deo & increpatur,

secundum illud Iob 33. Per somnum in uisione nocturna quando sopor solet occupare homines, tunc aperit aureos uirorum,

& erudiens eos instruit disciplina.

ergo in somnis potest aliquis agere secundum rationem, uel contra rationem: quod est bene agere uel peccare. Et sic uidetur qd nocturna pollutio sit peccatum.

SED CONTRA est, quod Aug. 11. 12. c. 15. * dicit 12. super Gene. ad literam, Ipsephantasma, que fit in cogitatione sermocinantur, cum expressa fuerit in uisione somniantis, ut inter illam & ueram coniunctionem corporum non discernatur, continue mouetur caro, & sequitur quod eum motum sequi sollet, cum hoc tamen peccato fiat,

quam sine peccato a vigilantibus dicitur, quod ut diceret sine dubio cogitatum est.

RESPON. Dicendum, quod nocturna pollutio dupliciter potest considerari. Vno modo secundum se, & hoc modo non habet rationem peccati. Omne enim peccatum dependet ex iudicio rationis, quia etiam primus motus sensualitatis non habet quod sit peccatum, nisi in quantum iudicio rationis reprimi potest; & iudice sublativo iudicio rationis tollitur ratio peccati. In dormiendo autem ratio non habet liberum iudicium. Nullus enim est dormiens, qui non intendat aliquibus similitudinibus phantasmatum uelut rebus ipsis, ut patet ex his quae in primo dicta sunt. Et ideo in quod agit homo dormiens, qui non habet liberum iudicium rationis, non imputatur ei ad culpam, sicut nec illud, quod agit futu-
ris, aut amens. Alio modo potest considerari nocturna pollutio per comparationem ad suam cauam, quae potest esse triplex.

Vna quidem corporalis. Cum quam appellauit nocturnam, quia somnus communiter fit nocte. Circa conclusionem principalem. Pollutio nocturna nūquā est peccatum, sed quandoque est sequela peccati praecedentis, du-
biū occurrit, quo ad primam eius partem, tum quia dormies ideo, ut uel ex somno, aut somnio, aut siuili dormienti sequatur pollutio, non solum peccatum antequam dormias: sed in ipsa subiecta pollutione, cum pollutio illa sit voluntaria, & procurata mediante somno: tum quia pollutio nocturna affectata in vigilia, est peccatum, & non solum sequela peccati. Probatur, quia est voluntaria in sua cauam, ita quod potest & debet homo cauam hūmō prohibere. Nisi uoluntaria sint peccata, per doctrinam de voluntariis indirecte, quod imputatur agenti.

Al hoc dicitur, quod cum dicitur in somno non potest homo peccare, intelligitur per te, quia si homo non est dominus

D. 88.

Super questionis
centesima quinta
gesime quartae articulatum quinimum.

IN articulo 5. eiusdem
q. 154 adiudice titulum, quod nomi-
ne nocturnae pollutio intelligit author
pollutione in somno,
cōmuniter fit nocte.

Circa conclusionem principalem.

Pollutio nocturna nūquā

est peccatum, sed quandoque est sequela peccati praecedentis, du-

bium occurrit, quo ad primam eius partem,

tum quia dormies

ideo, ut uel ex somno, aut somnio, aut siuili dormienti sequatur pollutio,

non solum peccatum antequam dormias: sed in ipsa

subiecta pollutione, cum pollutio illa sit voluntaria, & procurata

mediante somno: tum quia pollutio nocturna affectata in

vigilia, est peccatum, & non solum sequela peccati.

Probatur, quia est voluntaria in sua cauam,

ita quod potest & debet homo

cauam hūmō prohibere.

Nisi uoluntaria sint peccata,

per doctrinam de voluntariis indirecte,

quod imputatur agenti.

Al hoc dicitur, quod cum dicitur in somno non potest homo

peccare, intelligitur per te, quia si homo non est

dominus